

TÖRTÉNELEM ÉV VÉGI VIZSGA • 2022. május

A vizsgázó neve:

Osztálya:.....

TÖRTÉNELEM
ÍRÁSBELI VIZSGA
8. évfolyam

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

A feladatlap pontszáma	
Teszt:	60 pont
Esszé:	40 pont

BALASSI BÁLINT NYOLCÉVFOLYAMOS GIMNÁZIUM
TÖRTÉNELEM MUNKAKÖZÖSSÉG
2022

I. Mezopotámia az ókorban. A forrás és saját ismereteid segítségével válaszolj a kérdésekre! (Elemenként 1 pont)

„Ha egy szabad embert az adóssága szorongatja, s ezért feleségét, fiát vagy lányát kénytelen pénzért eladni vagy szolgálónak küldeni: annak házában, aki megvette őket vagy a gazdájuk lett, három évig dolgozzanak. A negyedik évben fel kell hogy szabaduljanak.

Ha egy szabad ember kiszúrja bárkinek is a szemét a szabadok rendjéhez tartozók közül: szúrják ki az ő szemét is.

Ha egy szabad ember szabad embernek a csontját töri: törjék el az ő csontját is.

Ha (egy szabad ember) egy muskénu szemét szúrta ki, vagy egy muskénu csontját törte el: egy mina ezüstöt fizessen.

Ha (egy szabad ember) egy szabad ember rabszolgájának szúrta ki a szemét, vagy egy szabad ember rabszolgájának törte el a csontját: fizesse meg a vételára felét.”

- a) Melyik város volt Hammurappi központja? **Babilon**
b) Mikor (század) keletkezett a forrás? **Kr.e. XVIII. sz.**
c) Milyen írással írták a törvény szövegét a kőoszlopra? **ékírás**
d) Döntsd el a forrás és saját ismereteid alapján, melyik társadalmi csoportra igazak az alábbi leírások! Írd a megfelelő betűjelet a rá jellemző állítás mellé!

A) rabszolgák B) szabadok C) muskénuk (félszabadok)

Állítás	Társadalmi csoport betűjele
A szemét szemért elv érvényesül a büntetések kirovásakor.	B
Adósság fejében rabszolgává válhatott.	B
Az őt ért bántalmazás büntetése volt a legkisebb értékű.	A
A népesség zömét kitevő, termelést végző társadalmi csoport, korlátozott mértékben, de kiterjed rájuk a törvény védő ereje.	C

„Ha valaki hanyagságból nem erősíti meg a földjén a gátat, és a gáton rés nyílik úgy, hogy a megművelt föld víz alá kerül: az elpusztult gabonát az fizesse meg, akinek a gátja átszakadt.”

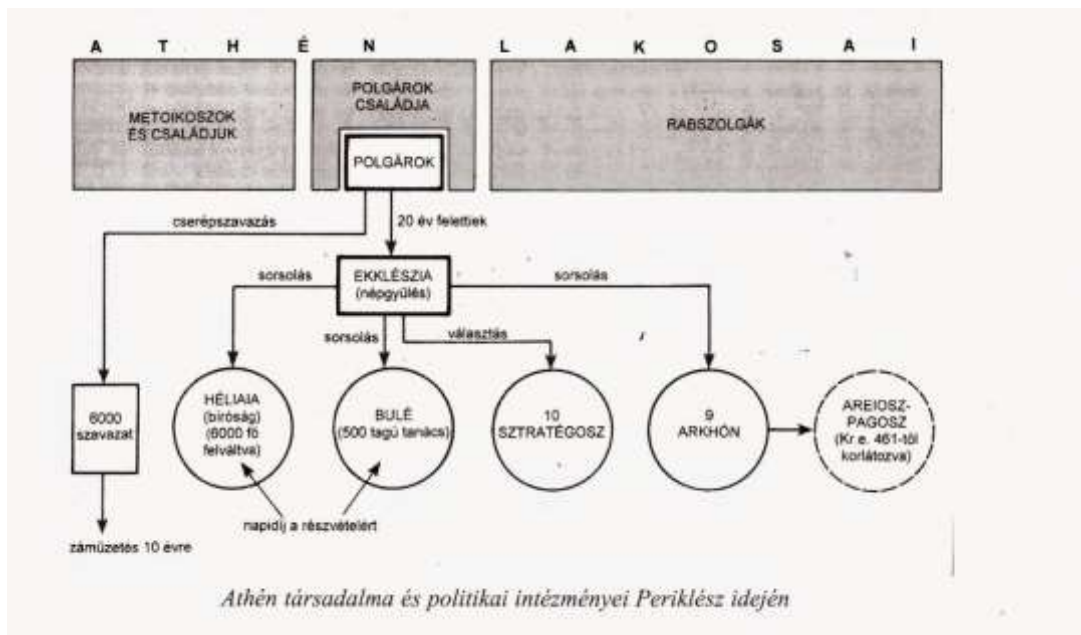
- e) Milyen földművelési formát jelöl a fenti részlet? **öntözéses földművelés**
f) Nevezd meg azt a két folyót, ami Mezopotámiát határolja!

Tigris, Eufrátesz

9 pont

2. Athén az ókorban.

a) Egészítsd ki a megkezdett mondatokat! Válaszolj a kérdésekre! Használd az ábrán található kifejezéseket!
(Elemenként 1 pont)

Az athéni demokrácia fénykorában Periklész 15 évig töltötte be a(z) **sztratégosz** tisztségét. Ez alatt az idő alatt a polgárok a politikai életben való részvételért **napidíj** at/et kaptak, hogy a legszegényebbek is tudják gyakorolni politikai hatalmukat. Periklész Kr. e. 461-ben a volt **arkhón (ok)** ból/ből álló tanács ellenőrző funkcióját megszüntette. Athénban a legnagyobb politikai hatalma a(z) **népgyűlés** nak/nek volt. Mivel meg kívánták akadályozni a türannisz újbóli kialakulását, a polgárok éltek a(z) **osztrakiszmosz** lehetőségével. Athénban csak a(z) **polgárok** vehettek részt a népgyűlésen.

b) Melyik századra tehető Periklész kora? **Kr. e. V. sz.**

Az alábbi állítások esetén egy jó válasz van a felsoroltak között. Karikázd be az egyetlen helyes válasz sorszámát!

c) Miért tér el a bulé létszáma a timokratikus rendszerhez képest a klasszikus korban?

- 1) Azért, mert a klasszikus korban vagyonszerint lehetett tagja valaki a bulénak, és több gazdag ember élt ekkor Athénban.
- 2) Azért, mert Szolón jobbnak tartotta, ha kevesebb létszám esetén gyorsabban jut döntésre a testület.
- 3) **Azért, mert a phülék kialakításával kerületenként 50-50 ember számára tették lehetővé, hogy tagja lehessen a testületnek.**

d) Miért tértek át az arkhóni tisztség betöltésekor a választásról a sorsolásra Periklész idején?

- 1) **Mert a görög – perzsa háborúk következtében a hadvezéri tisztség és képesség vált jelentősebbé.**
- 2) Mert Periklész lehetővé kívánta tenni, hogy Athén bármely lakosa viselhesse az arkhóni tisztséget.
- 3) Mert csak így válhatott egy volt arkhón az Areioszapagosz tagjává.

9 pont

3. **Róma háborúi.** A források és a meghatározások megismerése után töltsd ki a táblázatot! (Évszám 1 pont, sorszám és betűjelek elemenként 0,5 pont)

A csata helyszíne	Sorszáma a térképen	A csata évszáma	Forrás betűjele	Meghatározás betűjele
Actium	7	Kr.e. 31.	B	J
Cannae	5	Kr. e. 216.	E	I
Pharsalos	8	Kr. e. 48.	D	F
Zama	6	Kr. e. 202.	C	G

Források: (Az egyik forrás nem tartozik egy helynévhez sem!)

a) „Kora reggel Brutus és Cassius sátrára kitűzték a csatát jelző biborkithont; a két vezér találkozott a két tábor közötti szabad térségben, s Casius így szólt: »Bárcsak győznénk, Brutus, s életünk hátralevő részét együtt tölthetnénk boldogan!« ... Brutus erre így felelt: »... Március idusán hazámnak szenteltem életemet, azóta érte élek szabad és dicső életet.«”

(Plutarhosz)

b) „Mihelyt megkezdődött az ütközet, az egyik oldalon minden volt: vezér, matrózok, katonák; a másikon semmi, csak katonák. Kleopátra volt az első, aki futásnak eredt; Antonius inkább maradt a menekülő királyné, mint harcoló katonái mellett, és így az imperator, akinek kíméletlen szigorral kellett volna eljárnia a szökevények ellen, maga szökött meg seregétől. Katonái a vezér elvesztése után is sokáig - állhatatosan és bátran - harcoltak, amikor a győzelemre már nem volt reményük, legalább a halálért”

(Velleius Paterculus)

c) „Így vonult ki másnap a döntő küzdelemre a két leghatalmasabb nép két leghíresebb hadvezére és két legerősebb hadserege... A pun vezér elsorolta, hogy tizenhat éven át viseltek Italia földjén háborút, hogy mennyi római hadvezért, mennyi római sereget semmisítettek meg végleg...”

Scipio viszont felidézte emberei előtt a Hispaniában s az újabban Africában vívott csatákat ... Véget ér a háború és a megpróbáltatás; már a kezükben van a karthágói hadiszákmány, s visszatérhetnek otthonukba, hazájukba, szüleikhez, gyermekeikhez, hitvesükhöz, házi és állami isteneikhez.”

(Livius)

d) „Mikor Caesar később megjelent Pompeius táborában, végignézett a szerteheverő holttesteken, a frissen lekaszaboltakon, és hangosan felsóhajtott: »Ezt ők akarták; ők hoztak olyan kényszerhelyzetbe, hogy ha szélnek eresztem hadseregemet, engem, Iulius Caesart, aki a legnagyobb háborúkat győzelmesen fejeztem be, bíróság elé állítottak volna.«”

(Plutarkhosz)

e) „A csatater másik pontján Paulus, noha már a harc kezdetén súlyosan megsebesült egy parittyakötőtől, sorra indította a rohamokat Hannibal összetömörült hadsorai ellen. Több helyen is megszilárdította a hadi helyzetet; a római lovasok fedezték, minthogy a consulnak már arra sem volt ereje, hogy lovát kormányozza, végül leszálltak a lóról.”

(Livius)

Meghatározások: (Az egyik meghatározás nem tartozik egy helynévhez sem!)

f) Az első triumvirátus tagjai között lezajlott csata.

g) A második pun háborút lezáró ütközet, amely római győzelemmel végződött.

h) A Iulius Caesar elleni merénylet vezetőinek veresége a második triumvirátus seregeitől.

i) Róma legsúlyosabb veresége a második pun háborúban.

j) A második triumvirátus tagjai között lezajlott csata.

10 pont	
----------------	--

4. A kereszténység.

a) Tegyéél X-et azon állítások mellé, amelyek NEM vonatkoznak a kereszténységre! (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont)

A Római Birodalom területén alakult ki.		Politeista vallás.	X
Nero uralkodása alatt jött létre.	X	Néhány híve mártírhalált halt.	
I. Constantinus államvallássá tette.		Egyik fő tanítása a megbocsátás.	
Nem ismeri el a szentháromságot.	X	Jézust keresztre feszítették.	

Az alábbi szövegből hiányzik két fontos elem. A forrás elolvasása után válaszolj a kérdésekre! (Elemenként 1 pont)

„Amikor én, ..**A**).. és Licinius Augustus, kedvező előjelektől kísérve ...**B**)... / Mediolanumba érkeztünk és mindent fontolóra vettünk, ami a köz hasznára és javára szolgál, a többi dolog közt, melyekről úgy tűnt, hogy mindenkinek hasznára válnak, úgy döntöttünk, hogy mindenekelőtt és elsősorban olyan rendeleteket bocsátunk ki, amik biztosítják az istenség iránti tiszteletet és imádást, azaz hogy megadjuk a keresztényeknek és mindenkinek azt a szabad választást, hogy azt a vallást kövesse, amelyiket akarja, úgyhogy bármelyik istenség vagy mennyei hatalom jóakarattal lehessen irántunk és mindenki iránt, aki hatalmunk alatt él.”

b) Ki volt az **A**)-val jelölt személy, akinek nevéhez kapcsolódik a fenti ediktum kiadása? (1 pont) **Constantinus**

c) Mi a mai neve a városnak **B**) ahol kiadták a fenti ediktumot? (1 pont) **Milánó**

4 pont	
---------------	--

5. **A középkori város.** A felsorolásból válaszd ki és írd a táblázat megfelelő helyére annak a városi kiváltságnak a betűjelét, amiről a források szólnak! Egy forráshoz egy betűjel írható! (Elemenként 1 pont)

A) vámmentesség	E) vásártartás joga
B) városfal építése	F) évi egy összegű adó
C) önálló bíraskodás	G) adómentesség
D) árumegállító jog	H) városi önkormányzat

	Városi kiváltság
„Elrendelem, hogy communiájuk, amelyet eskü alatt hoztak létre, továbbra is megmaradhasson, és senkinek sem engedem meg, hogy feloszlatthassa, megadok nekik minden jogot és biztosítom számukra a jogszolgáltatást a földemen”	H
„Hogy békét szerezzek nekik bárki ellenében; hogy támogassam és védelmezzem őket, mint az én embereimet, minden hátsó gondolat nélkül, s hogy megfelelő bíróságot, az échevinek bíraskodását vezessem be köztük és bárki más között, magamat is beleértve”	C
„a nevezett város minden évben Szent Márton ünnepén köteles hat dénárt fizetni, minden ekealja szántóföld után negyed font ezüstöt és három mérő gabonát, mégpedig egy mérő rozst, egy mérő búzát, egy mérő zabot”	F
„Békességet biztosítottunk továbbá minden vásárra jövő kereskedőnek, vagyis azt, hogy a vásárra vezető úton biztonságban legyen áruival együtt, és ugyanígy biztonságban legyen visszafelé is.”	E
„Ha üzleti ügyben bármelyikük a birodalom területére utazik, embereim közül senki sem kényszerítheti a Hansa-illeték megfizetésére.”	A

5 pont

6. Az Oszmán Birodalom

a) **A hadsereg.** Döntsd el, a török hadsereg mely tagjaira igazak az alábbi állítások! Tegyél X-et a megfelelő oszlopba! (Elemenként 0,5 pont)

Állítás	Janicsár	Szpáhi
Könnyűfegyverzetű lovas katona		X
Könnyűfegyverzetű gyalogos.	X	
Szolgálatukért cserébe tímárbirtokot kapnak.		X
Gyermekkoruktól fogva családjuktól elszakítva, laktanyákban élnek.	X	

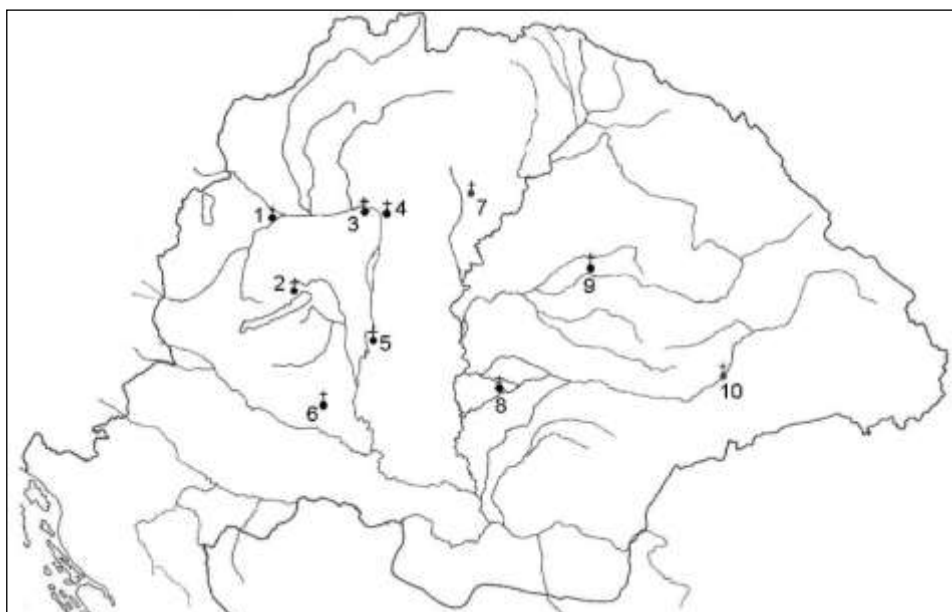
b) **Birodalomszervezés.** A meghatározások alapján nevezd meg a fogalmat! (Elemenként 1 pont)

A Török Birodalom legnagyobb közigazgatási-területi egysége.	vilajet
Fejadó, amelyet a birodalom nem-muszlim alattvalói fizettek a kincstárnak.	haradzs
Magas állású katonai és polgári vezetőknek adományozott rang.	pasa

5 pont

7. Szent István államszervező tevékenysége. Az egyházszervezet.

a) Jelöld a táblázatban az egyházi központok sorszámát! (Elemenként 1 pont)

Sorszám	Város
1	Győr
6	Pécs
2	Veszprém
3	Esztergom
4	Vác

b) Karikázd be a táblázatban annak a városnak a megnevezését, ami István idején érseki rangot kapott! (1 pont)

c) Egészítsd ki Szent István törvényének szövegét! (Elemenként 1 pont)

10 falu építsen egy templomot, amelyet két telekkel s ugyanannyi rabszolgával lássanak el, lóval és kancával, hat ökörrel és két tehénnel. Ruhákról és oltártakarókról a **Király** gondoskodjék, papról és könyvekről a **püspök/egyház**

Válaszolj az alábbi forráshoz feltett kérdésekre! (Elemenként 1 pont)

„A mi híveink valamennyien, a mostaniak és jövődöbeliek, tudják meg, hogy a Pannonia hegyén lévő Szent Márton monostornak az apátja, Anasztáz közbenjárására, tanácsára és beleegyezésével [ugyanezen monostornak] olyan kiváltságot engedélyeztünk, amilyent Montecassino ... monostora kapott. Megparancsoljuk, hogy semmiképpen se merjen beavatkozni egyetlen érsek, püspök, herceg, őgróf, ispán, alispán vagy bármely más ember az ugyanezen monostor apátjának engedélye nélkül a mondott monostor ügyeibe.”

d) Melyik magyar település apátságának megalapításáról szól a forrás? **Pannonhalma**

e) Melyik szerzetesrend alapított itt kolostort? **bencés**

11 pont	
----------------	--

8. Árpád-házi királyok. A megadott források alapján válaszolj a kérdésekre!

„Minthogy az emberi természet gyarlósága következtében s az idő előrehaladásával a letűnt dolgok emlékezetét könnyen elragadja a feledés, illő az írás erejével megerősíteni azt, amiben a szerződő felek egymás között megállapodtak. Hogy ez az írás segítségével és alkalmas férfiak tanúbizonyosságával sérthetetlenül és szilárdan megmaradjon, azért én, Béla, Magyarország dicső királya megfontoltan és királyi méltóságomnak jövőjéről is gondoskodva – nehogy bármilyen az én személyem előtt tárgyalt és megvitatott ügy feledésbe merüljön – szükségesnek tartottam, hogy minden, az én felséges személyem jelenlétében előadott dolog az írás bizonyosságával erősíttessék meg.”

a) Nevezd meg a fenti forrásban megjelölt intézményt! (1 pont) **kancellária**

„Késedelem nélkül harcba szálltak hát ... Ajtony serege, mely a síkságon táborozott, hátat fordítva futásnak eredt. Ajtonyt pedig Csanád serege a csata helyszínén megölte. [A király Csanádot] megtette a királyi ház és Ajtony házának intézőjévé. Ezt mondta a király: »Ezt a várost a mai naptól ne nevezzék már a Marostól, hanem legyen neve Csanádtól. Azért, mert ki-pusztítottad belőle az ellenségemet, te légy ennek a tartománynak ispánja.»

b) Húzd alá azt a két fogalmat, amelyik a forrásban említett Csanádhoz kapcsolható! (Elemenként 1 pont)

seniorátus, gyepű, **ispán**, nádorispán, primogenitura, levirátus, érsekség, **vármegye**

„Mindenekelőtt esküvel elhatároztuk, hogy ha főembernek bármilyen rokonát lopás bűnében találják egy tyúk értékén túl, semmiképpen se rejthesse el vagy védhesse meg őt közülük senki. Azt is akarjuk, hogy magát a tolvajt, hacsak nem menekül az egyházba, akasszák fel, és egész vagyona vesszen el.”

c) Mi volt szükség a szigorú törvények meghozatalára? (1 pont) **magántulajdon védelme**

d) Állítsd időrendbe a fenti törvényeket, kezd a legrégebbivel! (A helyes sorrend 1 pont)

B	C	A
----------	----------	----------

e) Írd a megadott személy neve mellé annak a forrásnak a sorszámát, amely az ő korában keletkezett! (Elemenként 1 pont)

Imre herceg	B
Anonymus	A

7 pont	
---------------	--

Rövid választ igénylő feladatok		Elérhető	Elért
		pont	
1.	Mezopotámia az ókorban	9	
2.	Athén az ókorban	9	
3.	Róma háborúi	10	
4.	Kereszténység	4	
5.	Középkori város	5	
6.	Oszmán Birodalom	5	
7.	Szent István államszervező tevékenysége	11	
8.	Árpád-házi királyok	7	
Összpontszám		60	

ÉRTÉKELŐ TÁBLÁZAT
(A javító tanár tölti ki!)

.....
A javító tanár aláírása